

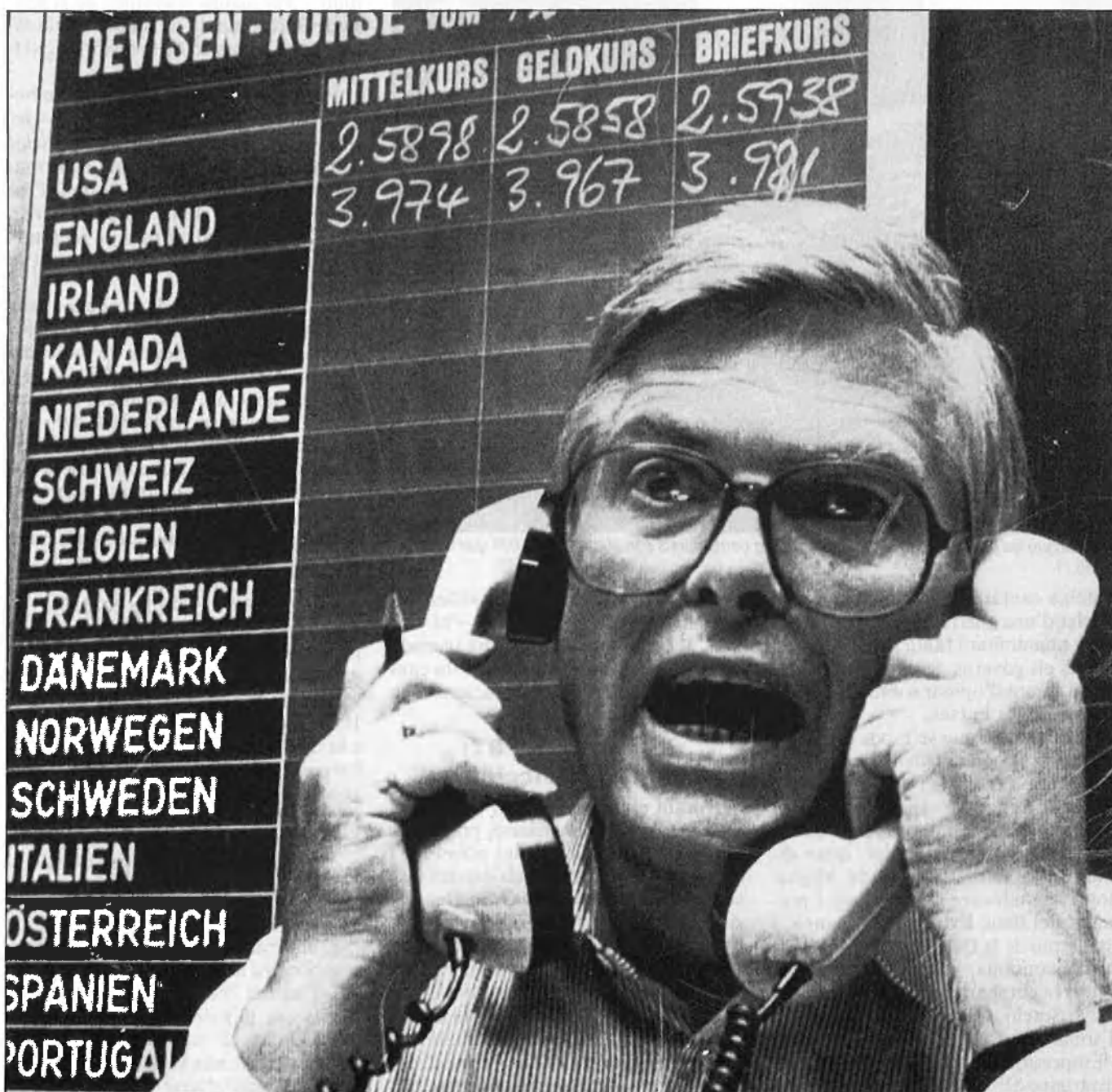
EL «CRAC» DEL 87

Jordi Fortuny

Wall Street provoca una crisi planetària

L'esglai de Wall Street del 19 d'octubre va deixar sense alè els mercats financers de tot el món. Un primer avís que, si no s'adopten solucions, l'economia dels Estats Units escamparà els seus problemes per tot el planeta.

«Tot bé, no passa res dolent en l'economia». Aquesta frase, pronunciada per **Ronald Reagan** al jardí de la Casa Blanca enmig d'un ambient casolà i quotidià, havia de tranquil·litzar els nord-americans. Així ho devien pensar els assessors presidencials que, dilluns 19 d'octubre, van preparar l'escena convenientment amb el propòsit de contrarestar l'esglai de mort del matí a Wall Street.

El «dilluns negre» de les borses: ni una guerra hauria aconseguit tanta unanimitat i sincronització arreu del món.

Reagan duia una cistelleta de vímet a una mà, amb lllaminadures per a la Nancy, i mentre parlava amb els periodistes, un helicòpter amb el motor engegat esperava el president, per dur-lo a l'hospital on la seva esposa havia estat intervinguda per extirpar-li un pit. A l'altra mà, el president portava un cartell amb dedicatòries dels amics i col·laboradors de la parella adreçades a Nancy, tot desitjant que tornés aviat «a casa». Entendridor.

A la resta del món, cadascú amb l'estil que li pertoca, tots els governants van fer declaracions, conferències de premsa, comunicats i missatges institucionals per a repetir si fa no fa la

Boyer i De la Dehesa van reiterar, fins a quedar-se roncs, que no passava res i que els petits inversors havien de mantenir la calma, esperar i «no anar-se'n» de la borsa. Era la versió d'aquí del «I don't think anyone should panic» del Reagan del jardí i la cistelleta.

També hi va haver una versió catalana de la crida a la calma. Josep Manuel Basáñez, el conseller d'Economia de la Generalitat de Catalunya, va ser aconsellat pel seu assessor de premsa de fer unes declaracions *ad hoc* dimarts, en saber-se que la Borsa de Barcelona havia baixat 18,02 punts per l'efecte del «dilluns negre» de Wall Street. València havia retrocedit 11,12

Gran Depressió de 1990, El pànic del 89...

Però no va dir res que hi ha opinions sòlides, d'economistes prestigiosos, que donen peu a tot aquest reguitzell de novel·les de moda. Sense anar més lluny, el 17 de juny passat, el degà de la Sloane School de l'Institut de Tecnologia de Massachusetts (MIT), l'americà Lester Thurrow, va dir a Barcelona, a ESADE, que l'actual situació econòmica mundial no pot durar.

De fet, les baixes de dilluns van ser generals a tot arreu. Els motius també: sensació de recessió (potser atíada per la literatura de «ciència-ficció», que diu De la Dehesa), efecte «Wall Street», impacte de la baixada de Tòquio... Per alguns operadors de la Borsa de Barcelona, la de dilluns havia estat «la pitjor sessió de la història». «Hi ha veritable pànic», deien.

Però el pànic autèntic encara no havia arribat. A dos quarts de quatre, les tres i mitja de la tarda, el Telenotícies Migdia de TV3 donava una informació d'última hora segons la qual l'índex Dow Jones de la Borsa de Nova York ja havia baixat més de 60 punts al cap de mitja hora de començar la sessió.

Tothom qui va poder aquella tarda va seguir la sessió de Wall Street minut a minut. Els teletips de l'agència de notícies econòmiques Reuter, als quaters generals dels bancs i a les redaccions dels principals diaris del país, anaven vomitant les oscil·lacions de l'índex Dow Jones, que mesura la cotització mitjana de les trenta empreses industrials més importants de Wall Street. És com el termòmetre financer de companyies del volum de Coca-Cola, IBM, General Motors, General Electric, AT&T o Philip Morris.

Els telèfons bullien i les notícies empitjoraven cada vegada més. En el cap de tothom estava el 12,9 per cent que va baixar Wall Street el pitjor dia de 1929, també el mes d'octubre. Dilluns a la tarda, quan va superar-se aquesta barrera, el convenciment ja va ser general: «Això és el 1929». La sessió va acabar amb una baixa de 508,32 punts, és a dir, d'un 22,6 per cent, quasi el doble del dia més trist del 1929.

¿Què va passar a Wall Street?

L'endemà, *The Wall Street Journal* reaccionava amb la contenció tradicional d'aquest diari davant d'esdeveniments que puguin inquietar els inversors. De les sis columnes de primera plana, només una la dedicava al tema del dia, sense alterar el disseny habitual. L'encarcarament del diari del car-

Sembla que les preocupacions causades per les cotitzacions són alguna cosa més que ciència-ficció.

mateixa cantarella. Probablement, ni l'esclat d'una guerra hagués aconseguit tanta unanimitat i tanta sincronització en tots els governs del món occidental com a l'hora d'opinar sobre el «dilluns negre» de les borses.

La conclusió que se'n pot extraure, ben mirat, és que probablement la situació era més crítica del que deien i repetien. El govern espanyol va muntar d'una manera molt més improvisada la seva escena particular, quan dijous de la setmana passada Miguel Boyer, ex-ministre d'Economia i president del Banc Exterior d'Espanya, i Guillermo de la Dehesa, secretari d'Estat d'Economia, van plantar els seus il·lustres companys d'àpat (Solchaga, Calvo Sotelo, Fuentes Quintana...) en el sopar del desè aniversari del Cercle d'Empresaris de Madrid, per anar al programa-debat de Victoria Prego a Televisió Espanyola. Durant el debat,

punts del seu índex. Basáñez va estimar-se més no embolicar-s'hi fins que, al cap d'una estona, una trucada del president Jordi Pujol va fer-lo canviar de parer, i a fer declaracions s'ha dit.

El «crac» del 87: ¿ciència-ficció?

Durant el debat televisat del dijous 22 d'octubre, De la Dehesa, preguntat sobre els pronòstics de les novel·les i llibres que han aparegut els darrers mesos anunciant una nova Gran Depressió per al període 1989-2000, va dir que es tracta només d'obres de ciència-ficció. El secretari d'Estat tenia raó pel que fa a alguns d'aquests llibres, cap dels quals no ha estat traduït al català i probablement tampoc al castellà, almenys de moment, i que inunden les llibreries anglosaxones amb títols com *Apocalypse 2000, El crac de 1989, La*

rer Wall va poder més que les notícies, o precisament a causa de les notícies, l'òrgan oficiós de la Borsa de Nova York va voler mantenir les aparences a tot preu.

Una petita nota a peu de pàgina, en el quadern dedicat als mercats de valors, deia: «Avis als lectors: algunes estadístiques del mercat no han estat disponibles per al diari d'avui a causa d'un retard en el processament, relacionat amb la dura negociació de valors d'ahir als Estats Units».

Una butlleta de subscripció substituïa al lloc habitual la llista de cotitzacions. La gràfica diària que mostra l'evolució del Dow Jones havia estat substituïda per una altra de l'evolució del volum de contractació del dia abans. La gràfica del Dow Jones hauria mostrat una baixada en picat en una sola sessió, mentre que la del volum contractat reflectia precisament una tendència

a l'alça: si diàriament a Wall Street es negocien al voltant de 200 milions d'accions, el dia 19 d'octubre se'n van negociar 604,4 milions (és a dir, van vendre's i comprar-se 604,4 milions d'accions).

Un altre exemple de contenció informativa del diari fundat pels mítics periodistes-empresaris Dow i Jones va ser la no publicació, l'endemà del «dilluns negre», de l'habitual requadre amb l'oscil·lació del preu de les trenta accions estel·lars que componen l'índex industrial. Trenta xifres que poden anotar-se amb bolígraf en uns instants, que eren la notícia del dia, i que ni el retard en el processament de dades pot justificar-ne l'omissió. Els dos milions de lectors del *Journal* van quedar-se sense saber aquell dia quant valia una acció de la Coca-Cola després del «crac». Una autèntica croada en contra del pànic. □

grames de decisió. Els analistes borsaris han passat a la història. Els ordinadors valoren tota una sèrie d'indicadors (inflació, creixement, endeutament, cotitzacions...) i manen les compres i les vendes. Quan es donen tota una sèrie de factors, extrems, tots els ordinadors coincideixen: ¡a vendre! Així, en un dia s'inunda de paper la borsa: més de 600 milions d'accions es vengueren al llarg de la jornada i el valor de la borsa caigué un 22 per cent.

L'endemà es prohibí, temporalment, la utilització dels ordinadors. Es preferien les decisions humanes. Encara que no negocien tantes accions com els enginyers tecnològics.

Però, ¿què va ser allò que espantà els ordinadors de Wall Street? Fonamentalment, la coincidència d'un conjunt de dades polític-econòmiques, nord-americanes i de la resta del món.

L'ECONOMIA NORD-AMERICANA PORTA AL CRAC

¿El declivi de l'imperi americà?

Després de dècades de domini i liderat de l'economia nord-americana sobre la resta del món capitalista, la situació ha arribat a un punt insostenible. Els Estats Units necessiten l'ajuda d'Europa i el Japó. En cas contrari, la crisi pot tenir abast mundial.

Rafael Castelló

El 24 i 29 d'octubre de 1929 podia sentir-se, a l'edifici de Wall Street, com cridaven els agents: «¡Venc vint mil accions al preu que estiguen!... ¡Cinquanta mil! ¡Les venc com siga!...» Els teletips i els telèfons no paraven de donar ordres de venda. Molts petits inversionistes havien comprat les seves accions amb crèdits bancaris. Quan començaren a caure les cotitzacions, els bancs, poregosos de no poder recuperar els diners prestats, demanaven la seua devolució immediata, tot obligant la venda massiva. Els inversionistes s'arruïnaren; els bancs, en no recuperar tots els diners, fallaren; les empreses, en no poder aconseguir mitjans financers bancaris, evaporats en borsa, també... El crac de la borsa portà a una depressió de tota l'economia.

El 19 d'octubre de 1987, dilluns, els ordinadors no paraven de manar la venda d'accions. Avui, als Estats Units, les ordres de compra-venda les donen els ordinadors, mitjançant pro-

L'endemà de la gran caiguda, ja es preferien les decisions humanes a la previsió dels ordinadors.

Una locomotora sense carbó

Els Estats Units, des de l'arribada de Ronald Reagan a la Casa Blanca, s'han convertit en una locomotora de l'economia mundial. Amb una política monetària caracteritzada per un dòlar sobrevalorat i uns tipus d'interès baixos, les importacions es veuen ben afavorides. La indústria nord-americana no pot vendre a l'exterior, perquè els seus productes, que es paguen en dòlars, són molt cars a la resta del món. Per contra, és molt barat comprar a

Alemanya, Japó, Itàlia... i pagar en marcs, iens, o lires... El dèficit exterior dels Estats Units és, així, el més gran del món. El seu endeutament és superior al de Brasil o Mèxic. Al mateix temps, la política fiscal nord-americana ha estat centrada a expansionar l'economia amb fortes despeses armamentistes i baixos impostos. El govern nord-americà té un dèficit pressupostari que a cap altre govern no hauria estat permès. Es troba entrampat entre dos focs. D'una banda, si continua en la mateixa línia, els dèficits —pressupostari i exterior—, s'agreuarien, i el dòlar continuaria la caiguda. Els Estats Units entrarien en una crisi financera que arrossegaria molts països. De l'altra, si opta per canviar de política i acabar amb els dè-